

Οδηγός για Δασκάλους

Από το Σύνδεσμο Στήριξης

ΔΕΠ-ΔΕΠΥ Κύπρου

Τ. Κ. 12187, 2341 Λευκωσία, Κύπρος

Τηλ: +357-22446592 Φαξ: +357-22446593

Ηλεκτρονική διεύθυνση: info@add-adhd.org.cy www.add-adhd.org.cy

ΔΕΠ - ΔΕΠΥ

[ΚΥ Π Ρ Ο Υ]

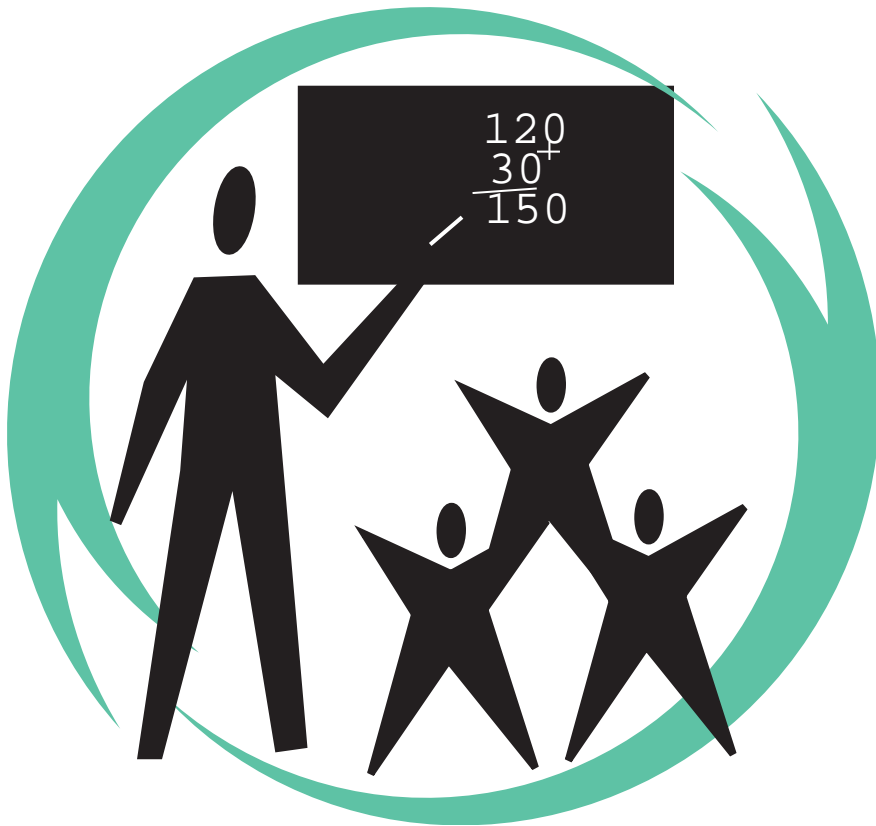
Αρ. Εγγραφής 2652

Την επανεκτύπωση αυτού του φυλλαδίου χορήγησε:

Κυπριακή Δημοκρατία

Με την χορηγία της Ισλανδίας, Λίχτενσταϊν και Νορβηγίας μέσω του Χρηματοδοτικού Μηχανισμού του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) και του Νορβηγικού Χρηματοδοτικού Μηχανισμού και της Κυπριακής Δημοκρατίας

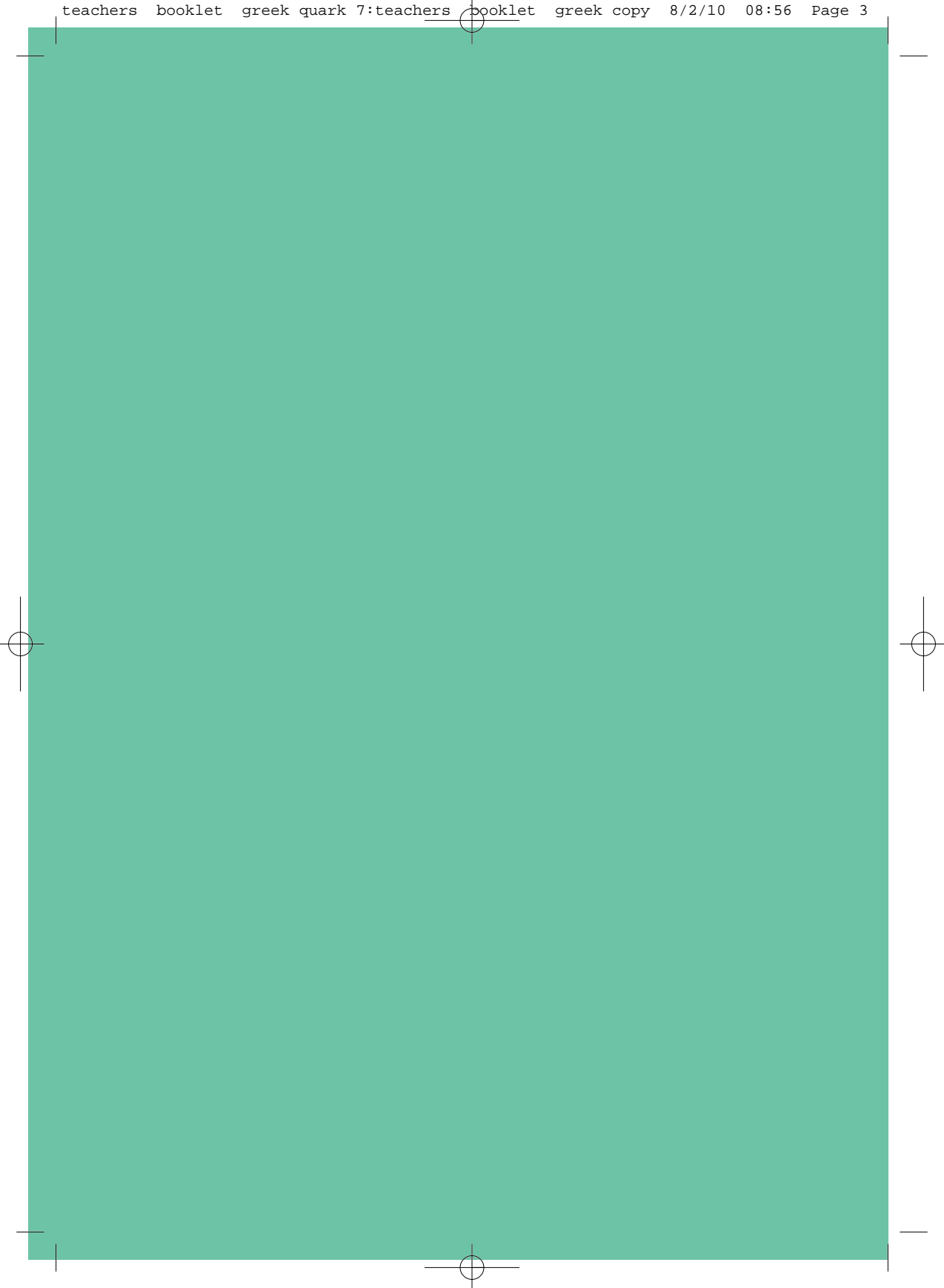

ΔΕΠ - ΔΕΠΥ

Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής με/χωρίς Υπερκινητικότητα

Οδηγός
για

[Δασκάλους]

Ο Σύνδεσμος Στήριξης ΔΕΠ-ΔΕΠΥ Κύπρου θέλει να ευχαριστήσει όλους τους γονείς, δασκάλους, γιατρούς και ειδικούς σ' ολόκληρο τον κόσμο που εργάζονται καθημερινά για να αυξήσουν την επίγνωση γύρω από τα θέματα αυτά.

Είστε η έμπνευσή μας.

Θέλουμε επίσης να ευχαριστήσουμε όλα τα μέλη και τους συνεργάτες του Συνδέσμου Στήριξης ΔΕΠ-ΔΕΠΥ Κύπρου που έδωσαν εθελοντικά τόσο πολύτιμο χρόνο και ενέργεια για να συντηρηθούμε και να μπορέσουμε να πραγματοποιήσουμε αυτήν την έκδοση αλλά και το όλο έργο μας στην Κύπρο.

Σούζαν Χρυσοστόμου
Ιδρυτής & Εκτελεστική Διευθύντρια

● Σύνδεσμός μας προσφέρει:

- Ομιλίες
- Σεμινάρια
- Ομάδες Στήριξης
- Καθοδήγηση/Εκπαίδευση
- Υπεράσπιση
- Ιστοσελίδα
- Ενημερωτικό φυλλάδιο
- Γραμμή άμεσης επικοινωνίας
- Ψυχοεκπαιδευτικές αξιολογήσεις
- Μαθήματα ειδικής εκπαίδευσης
- Εργοθεραπεία
- Λόγοθεραπεία

Σύνδεσμος Στήριξης ΔΕΠ-ΔΕΠΥ Κύπρου, Τ. Κ. 12187, 2341 Λευκωσία, Κύπρος
Τηλ: +357-22446592 Φαξ: +357-22446593
Ηλεκτρονική διεύθυνση: info@add-adhd.org.cy, www.add-adhd.org.cy

Οδηγός
για
[Δασκάλους]

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	4
Αναγνωρίζοντας τα παιδιά με ΔΕΠΥ	4
Γενική στρατηγική για μια επιτυχημένη διδασκαλία σε παιδιά με ΔΕΠΥ	6
Πώς να εφαρμόσετε τη στρατηγική: Τρία στοιχεία επιτυχημένων προγραμμάτων για παιδιά με ΔΕΠΥ	7
<ul style="list-style-type: none"> ➤ 1. Ακαδημαϊκή διδασκαλία 7 <ul style="list-style-type: none"> α. Εισαγωγή μαθημάτων 7 β. Διεξαγωγή μαθημάτων 8 γ. Ολοκλήρωση μαθημάτων 11 δ. Εξατομικευμένες διδακτικές πρακτικές 11 ε. Οργανωτικά και μαθησιακά εργαλεία που χρησιμεύουν στην ακαδημαϊκή διδασκαλία παιδιών με ΔΕΠΥ 12 ➤ 2. Παρεμβάσεις στην συμπεριφορά 14 <ul style="list-style-type: none"> α. Αποτελεσματικές τεχνικές παρεμβάσεις στη συμπεριφορά 14 ➤ 3. Προσαρμογές στην τάξη διδασκαλίας 18 <ul style="list-style-type: none"> α. Ειδική τοποθέτηση των μαθητών με ΔΕΠΥ στην τάξη 18 β. Εργαλεία διδασκαλίας και ο φυσικός χώρος μάθησης 19 	
Συμπεράσματα	20

Εισαγωγή

Η έλλειψη προσοχής, η υπερκινητικότητα και η παρορμητικότητα είναι τα βασικά συμπτώματα της Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητας (ΔΕΠΥ). Η ακαδημαϊκή επιτυχία ενός παιδιού συχνά εξαρτάται από την ικανότητά του να ανταποκρίνεται σε μια εργασία και στις προσδοκίες του δασκάλου και της τάξης με μηδαμινή απόσπαση της προσοχής του. Αυτή η ικανότητα επιτρέπει στο μαθητή να αποκομίσει τις απαιτούμενες πληροφορίες, να ολοκληρώσει εργασίες, και να συμμετέχει στις δραστηριότητες και συζητήσεις της τάξης (Forness & Kavale, 2001). Όταν ένα παιδί δείξει συμπεριφορές που σχετίζονται με το ΔΕΠΥ, οι συνέπειες ίσως περιλάβουν ακαδημαϊκές δυσκολίες και δυσκολίες στη δημιουργία σχέσεων με συνομήλικους του αν δεν εφαρμοστούν κατάλληλες παρεμβάσεις και μέθοδοι διδασκαλίας.

Αναγνωρίζοντας τα παιδιά με ΔΕΠΥ

Υπολογίζεται ότι υπάρχουν 1,46 έως 2,46 εκατομμύρια παιδιά με ΔΕΠΥ στις Ηνωμένες Πολιτείες· όλα μαζί, αυτά τα παιδιά αποτελούν το 3-5 τις εκατό του μαθητικού πληθυσμού (Stevens, 1997· American Psychiatric Association, 1994). Περισσότερα αγόρια απ' ό τι κορίτσια διαγιγνώσκονται με ΔΕΠΥ· οι πλείστες έρευνες υποδηλώνουν πως η διαταραχή διαγιγνώσκεται τέσσερις με εννέα φορές πιο συχνά σε αγόρια παρά σε κορίτσια (Bender, 1997· Rief, 1997). Αν και για χρόνια εθεωρείτο ότι επρόκειτο για παιδική διαταραχή η οποία γινόταν εμφανής στα τρία έτη ζωής του παιδιού και μετά εξαφανιζόταν με την έλευση της εφηβείας, η διαταραχή δεν περιορίζεται στα παιδιά. Τώρα πια είναι γνωστό ότι ενώ τα συμπτώματα της διαταραχής ενδέχεται ν' αλλάξουν καθώς το παιδί μεγαλώνει, πολλά παιδιά με ΔΕΠΥ δεν την ξεπερνούν (Mannuzza, Klein, Bessler, Malloy & LaPadula, 1998).

Οι συμπεριφορές που σχετίζονται με την ΔΕΠΥ αλλάζουν καθώς τα παιδιά μεγαλώνουν. Για παράδειγμα, ένα παιδί προσχολικής ηλικίας μπορεί να παρουσιάζει τεράστια σωματική υπερκινητικότητα - μονίμως τρέχει ή σκαρφαλώνει και συχνά μετατοπίζεται από μία δραστηριότητα σε άλλη. Τα μεγαλύτερα παιδιά μπορεί να είναι ανήσυχα και να στριφογυρίζουν στο κάθισμά τους ή να παίζουν με τις καρτέκλες και τα θρανία τους. Συχνά δεν κατορθώνουν να ολοκληρώσουν την εργασία τους, ή είναι απρόσεκτοι. Οι έφηβοι με ΔΕΠΥ τείνουν να είναι πιο αφηρημένοι και λιγότερο επικοινωνιακοί. Είναι συχνά παρορμητικοί, αντιδρώντας αυθόρμητα χωρίς έγνοια για προηγούμενα σχέδια ή απαιτούμενες εργασίες και μαθήματα.

Σύμφωνα με την τέταρτη έκδοση του Διαγνωστικού Στατιστικού Εγχειριδίου για Νοητικές Διαταραχές (DSM_IV) του Αμερικανικού Ψυχιατρικού Συνδέσμου (APA) (1994), η ΔΕΠΥ μπορεί να οριστεί από τη συμπεριφορά που εκδηλώνεται. Τα άτομα με ΔΕΠΥ εκδηλώνουν συνδυασμούς των ακόλουθων συμπεριφορών:

- **Κουνάει χέρια ή πόδια ή στριφογυρίζει νευρικά στην καρέκλα του (οι έφηβοι με ΔΕΠΥ μοιάζουν ανήσυχοι)**
- **Δυσκολεύεται να παραμείνει καθισμένος όταν χρειάζεται**
- **Δυσκολεύεται να προσηλωθεί και να περιμένει τη σειρά του στην εργασία, το παιχνίδι ή ομαδικές δραστηριότητες**
- **Ξεστομίζει απαντήσεις πριν ολοκληρωθούν οι ερωτήσεις**
- **Δεν μπορεί να δώσει προσοχή σε λεπτομέρειες ή κάνει απρόσεκτα λάθη**
- **Δεν φαίνεται να ακούει**
- **Δυσκολεύεται να ακολουθήσει οδηγίες και να οργανώσει την εργασία του**
- **Αφήνει τη μία δραστηριότητα ανολοκλήρωτη μετά την άλλη**
- **Δεν κατορθώνει να δώσει προσοχή σε λεπτομέρειες και ν' αποφύγει τα λάθη από απροσεξίες**
- **Χάνει πράγματα απαραίτητα για την εργασία ή τη δραστηριότητά του**
- **Δυσκολεύεται ν' ακούσει τους άλλους χωρίς να αποσπαστεί η προσοχή του ή χωρίς να διακόψει**
- **Παρουσιάζει μεγάλες εναλλαγές στην ψυχολογική διάθεση**
- **Δυσκολεύεται να νιώσει ικανοποίηση**

Τα παιδιά με ΔΕΠΥ εμφανίζουν διαφορετικούς συνδυασμούς αυτών των συμπεριφορών και χαρακτηριστικά εκδηλώνουν τέτοιου είδους συμπεριφορά που μπορεί να καταταχθεί σε δύο κύριες κατηγορίες: φτωχή διατήρηση προσοχής και υπερκινητικότητα-παρορμητισμός. Τρεις υποκατηγορίες/τύποι της διαταραχής έχουν περιγραφεί στο DSM-IV: στον πρώτο τύπο υπερισχύει η έλλειψη προσοχής, στον δεύτερο τύπο υπερισχύει η υπερκινητικότητα, ο παρορμητισμός, και ο τρίτος τύπος είναι συνδυασμός (American Psychiatric Association [APA], όπως αναφέρεται στον Barkley, 1997). Για παράδειγμα, τα παιδιά με ΔΕΠΥ, χωρίς υπερκινητικότητα και παρορμητικότητα, δεν επιδεικνύουν υπερβολική κινητικότητα ούτε νευρικότητα, αλλά αντίθετα μπορεί να ονειροπολούν, να λειτουργούν ληθαργικά ή ανήσυχα, και συχνά να μην ολοκληρώνουν την ακαδημαϊκή τους εργασία. Δεν εμφανίζονται όλες αυτές οι συμπεριφορές σε όλες τις περιπτώσεις. Ένα παιδί με ΔΕΠΥ ενδέχεται να μπορεί να συγκεντρωθεί όταν ενθαρρύνεται συχνά ή όταν βρίσκεται υπό αυστηρό έλεγχο. Η ικανότητα συγκέντρωσης είναι επίσης κοινή σε νέα περιβάλλοντα ή στη διαπροσωπική επαφή. Εκεί που άλλα παιδιά μπορεί να εκδηλώνουν ορισμένες από αυτές τις συμπεριφορές σε μερικές περιπτώσεις, στα παιδιά με ΔΕΠΥ αυτά τα συμπτώματα είναι πιο συχνά και πιο έντονα απ' ό,τι στα άλλα παιδιά ίδιας ηλικίας.

Όταν επιλέγουμε και εφαρμόζουμε επιτυχημένες στρατηγικές και πρακτικές διδασκαλίας, είναι αναγκαίο να κατανοήσουμε τα χαρακτηριστικά του παιδιού, περιλαμβανομένων εκείνων που ανήκουν στις αναπηρίες ή τις διαγνώσεις. Αυτή η γνώση θα μας είναι χρήσιμη στην αξιολόγηση και εφαρμογή επιτυχημένων πρακτικών, που συχνά είναι ίδιες με τις πρακτικές που ωφελούν και μαθητές χωρίς ΔΕΠΥ.

Γενική στρατηγική για μια επιτυχημένη διδασκαλία παιδιών με ΔΕΠΥ

Οι δάσκαλοι που επιτυγχάνουν στη μόρφωση των παιδιών με ΔΕΠΥ χρησιμοποιούν μια τρίπτυχη στρατηγική. Αρχίζουν αναγνωρίζοντας τις ξεχωριστές ανάγκες του παιδιού. Για παράδειγμα, ο δάσκαλος προσδιορίζει πώς, τότε και γιατί το παιδί είναι αφηρημένο, παρορμητικό, και υπερκινητικό. Ο δάσκαλος τότε επιλέγει διαφορετικές εκπαιδευτικές πρακτικές που σχετίζονται με την κατάλληλη ακαδημαϊκή διδασκαλία, την παρέμβαση στη συμπεριφορά, και τις ειδικές ρυθμίσεις της τάξης, που ανταποκρίνονται στις ανάγκες του παιδιού. Τέλος, ο δάσκαλός συνδυάζει αυτές τις πρακτικές με ένα εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα (ΕΕΠ) ή άλλο εξατομικευμένο σχέδιο και το ενσωματώνει στις εκπαιδευτικές δραστηριότητες που προσφέρονται στα άλλα παιδιά της τάξης. Η τρίπτυχη αυτή στρατηγική, περιληπτικά, έχει ως εξής:

- **Αξιολογήστε τις προσωπικές δυνατότητες και ικανότητες του κάθε παιδιού.** Εκτιμήστε στην τάξη τις προσωπικές 'εκπαιδευτικές' ανάγκες και δυνάμεις (ως προς την εκπαίδευση) του παιδιού με ΔΕΠΥ. Δουλεύοντας με μία ομάδα ανθρώπων διαφορετικών επιστημονικών κλάδων και τους γονείς του παιδιού, αναλογιστείτε τις ακαδημαϊκές ανάγκες και ανάγκες συμπεριφοράς του μαθητή, χρησιμοποιώντας αναγνωρισμένα διαγνωστικά μέσα καθώς και την απλή παρατήρηση στην τάξη. Μέσα αξιολόγησης, όπως για παράδειγμα το ευρετήριο χαρακτήρα εκμάθησης, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να καθορίσουν τις δυνατότητες των παιδιών και κάνουν δυνατή την ανάπτυξη των υπάρχοντων ικανοτήτων τους. Το περιβάλλον κι οι συνθήκες στις οποίες λαμβάνουν χώρα οι προκλητικές συμπεριφορές πρέπει επίσης να ληφθούν υπόψη στην αξιολόγηση.
- **Επιλέξτε τις κατάλληλες διδακτικές πρακτικές.** Καθορίστε ποιες διδακτικές πρακτικές ταιριάζουν στις ακαδημαϊκές και συμπεριφορικές ανάγκες του παιδιού. Επιλέξτε τις πρακτικές με το σωστό περιεχόμενο, που αρμόζουν ηλικιακά και τραβούν την προσοχή του παιδιού.
- **Για παιδιά που λαμβάνουν εξειδικευμένη διδασκαλία, ενσωματώστε στα πλαίσια ενός ΕΕΠ τις αρμόζουσες πρακτικές.** Ένα ΕΕΠ θα έπρεπε να διαμορφώνεται σε συνεργασία με τους εκπαιδευτές και τους γονείς, έτσι ώστε να αντικατοπτρίζει τους ετήσιους στόχους και τις ειδικές υπηρεσίες που σχετίζονται με την εκπαίδευση, καθώς και με τα συμπληρωματικά βοηθητικά εργαλεία και υπηρεσίες απαραίτητες για την επίτευξη αυτών των στόχων. Σχεδιάστε πώς θα συνδυάσετε τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες για τα άλλα παιδιά στην τάξη με αυτές που επιλέχθηκαν για το παιδί με ΔΕΠΥ.

Επειδή κάθε παιδί με ΔΕΠΥ είναι μοναδικό, είναι σημαντικό να λάβει κανείς υπόψη του ότι δεν υπάρχει εκπαιδευτικό πρόγραμμα, πρακτική ή ρύθμιση που να είναι το καταλληλότερο για κάθε παιδί.

Πώς να εφαρμόσετε τη στρατηγική: τρία στοιχεία επιτυχημένων προγραμμάτων για παιδιά με ΔΕΠΥ

Επιτυχημένα προγράμματα για παιδιά με ΔΕΠΥ συμπεριλαμβάνουν τα ακόλουθα συστατικά στοιχεία:

- **Ακαδημαϊκή διδασκαλία,**
- **Παρεμβάσεις στη συμπεριφορά,**
- **Προσαρμογές στις τάξεις διδασκαλίας.**

Το υπόλοιπο αυτού του κειμένου περιγράφει το πώς να συνθέσετε ένα πρόγραμμα χρησιμοποιώντας τα τρία αυτά στοιχεία και προσφέρει προτάσεις για πρακτικές που μπορούν να βοηθήσουν παιδιά με ΔΕΠΥ στο περιβάλλον της τάξης. Πρέπει να τονιστεί ότι πολλές από τις πρακτικές που προτείνονται προσφέρουν επιπλέον όφελος στο να ενισχύουν τη μάθηση των άλλων παιδιών στην τάξη, που δεν έχουν ΔΕΠΥ. Επιπλέον, αν κι έχουν χρησιμοποιηθεί εκτενώς σε παιδιά στο δημοτικό, οι ακόλουθες πρακτικές είναι χρήσιμες και για μεγαλύτερα παιδιά.

1. Ακαδημαϊκή διδασκαλία

Το πρώτο σημαντικό στοιχείο της επιτυχούς διδασκαλίας παιδιών με ΔΕΠΥ είναι η ύπαρξη αποτελεσματικής ακαδημαϊκής εκπαίδευσης. Οι δάσκαλοι μπορούν να βοηθήσουν στην προετοιμασία των μαθητών τους με ΔΕΠΥ ώστε να επιτυγχάνουν εφαρμόζοντας τις αρχές της αποτελεσματικής διδασκαλίας όταν εισαγάγουν, διεξάγουν και ολοκληρώνουν κάθε μάθημα. Η ανάλυση και οι τεχνικές που ακολουθούν, επικρατούν στην εκπαιδευτική διαδικασία σε γενικότερη βάση σε όλες τις θεματικές ενότητες. Στρατηγικές για εξειδικευμένες θεματικές ενότητες παρουσιάζονται στην αναλυτική έκδοση του οδηγού διδασκαλίας παιδιών με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής και Υπερκινητικότητας: Στρατηγικές Διδασκαλίας και Πρακτικές (2004).

α. Εισαγωγή μαθημάτων

Μαθητές με ΔΕΠΥ μαθαίνουν καλύτερα στα πλαίσια μιας προσεκτικά δομημένης ακαδημαϊκής ώρας όπου ο δάσκαλος εξηγεί τι αυτός ή αυτή επιθυμεί να μάθουν τα παιδιά στη διάρκεια του μαθήματος και παρουσιάζει τα νέα εργαλεία και πληροφορίες, συσχετίζοντάς τα με τα προηγούμενα μαθήματα. Οι αποτελεσματικοί δάσκαλοι εξηγούν από την αρχή τι προσδοκούν σε σχέση με το τι θα μάθουν οι μαθητές και πώς θα συμπεριφερθούν κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Μία σειρά από πρακτικές σχετικές με τη διδασκαλία είναι ιδιαίτερα χρήσιμες στη διευκόλυνση αυτής της διαδικασίας:

- **Παρουσιάστε το ημερήσιο πρόγραμμα.** Προετοιμάστε τους μαθητές για το μάθημα της ημέρας συνοψίζοντας εν συντομία τη σειρά των διάφορων προγραμματισμένων δραστηριοτήτων. Εξηγήστε, για παράδειγμα, ότι μετά την

περίληψη του προηγούμενου μαθήματος θα παρουσιαστούν νέες πληροφορίες κι ότι αναμένετε από αυτούς ομαδική και προσωπική εργασία.

- **Συνοψίστε προηγούμενα μαθήματα.** Συνοψίστε γνώσεις πάνω στο συγκεκριμένο θέμα. Για παράδειγμα, υπενθυμίστε στα παιδιά ότι το χθεσινό μάθημα αφορούσε την αφαίρεση. Επαναλάβετε σχετικές ασκήσεις πριν παρουσιάσετε τη νέα ύλη.
- **Καθορίστε προσδοκίες σε σχέση με τη μάθηση.** Δηλώστε τι προσδοκάτε να μάθουν τα παιδιά κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Για παράδειγμα, εξηγήστε στους μαθητές ότι ένα μάθημα λογοτεχνίας συμπεριλαμβάνει την ανάγνωση μιας ιστορίας και τον εντοπισμό των άγνωστων λέξεων στο κείμενο.
- **Καθορίστε προσδοκίες σε σχέση με τη συμπεριφορά.** Περιγράψτε πώς αναμένετε να συμπεριφερθούν οι μαθητές κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Για παράδειγμα, πείτε στα παιδιά ότι επιτρέπεται να μιλούν σιγά στους διπλανούς τους κατά τη διάρκεια της ομαδικής εργασίας ενώ μπορούν να σηκώνουν το χέρι τους για να τραβήξουν την προσοχή σας.
- **Ορίστε τα απαιτούμενα υλικά.** Ονομάστε όλα τα υλικά που θα χρειαστούν τα παιδιά κατά τη διάρκεια του μαθήματος, αντί να τα αφήσετε να συμπεράνουν μόνα τους τα απαιτούμενα υλικά. Για παράδειγμα, εξηγήστε ότι τα παιδιά θα χρειαστούν τα τετράδια και τα μολύβια τους για να γράψουν ή παστέλ, ψαλίδια και έγχρωμα χαρτιά για μία χειροτεχνία.
- **Εξηγήστε τις βοηθητικές πηγές.** Πείτε στους μαθητές πώς να βρίσκουν υποστήριξη για την καλύτερη κατανόηση ενός μαθήματος. Για παράδειγμα, παραπέμψτε τα παιδιά σε συγκεκριμένη σελίδα του βιβλίου που τα βοηθά να ολοκληρώσουν μία άσκηση.
- **Απλοποιήστε τις οδηγίες, τις επιλογές και τον προγραμματισμό.** Όσο πιο απλοί είναι οι στόχοι που παρουσιάζονται σε ένα μαθητή με ΔΕΠΥ, τόσο πιο πιθανό είναι ότι αυτό ή αυτή θα κατανοήσουν και θα φτάσουν επιτυχώς και εγκαίρως στον στόχο αυτό.

β. Διεξαγωγή μαθημάτων

Για να είναι πιο επιτυχής η διεξαγωγή μαθημάτων σε παιδιά με ΔΕΠΥ, οι δάσκαλοι που είναι αποτελεσματικοί ρωτούν κατά περιόδους τα παιδιά αν κατανοούν την ύλη που τους παρουσιάζεται. Επιμένουν και βοηθούν τα παιδιά να απαντήσουν σωστά πριν εξετάσουν άλλους μαθητές και εντοπίζουν ποιοι μαθητές χρειάζονται επιπλέον υποστήριξη. Οι δάσκαλοι πρέπει να έχουν κατά νου ότι η μετάβαση από ένα μάθημα ή τάξη σε άλλη είναι ιδιαίτερα δύσκολο για μαθητές με ΔΕΠΥ. Όταν προετοιμάζονται τα παιδιά αυτά για τις αλλαγές, οι πιθανότητες ν' ανταποκριθούν και να μην αποσπαστεί η προσοχή τους, είναι καλύτερες. Η ακόλουθη σειρά στρατηγικών μπορεί να βοηθήσει δασκάλους στη διεξαγωγή επιτυχών μαθημάτων:

- **Να είστε προβλέψιμοι.** Η δομή και η συνοχή είναι πολύ σημαντικά στοιχεία για τα παιδιά με ΔΕΠΥ, εφόσον πολλά δεν αντιδρούν καλά στην αλλαγή. Λίγοι κανόνες και περιορισμένες επιλογές είναι το καλύτερο γι' αυτά τα παιδιά. Έχουν την ανάγκη να κατανοούν πλήρως τι ζητάμε από αυτά και τι επιπτώσεις θα υπάρξουν αν δεν ανταποκριθούν στις προσδοκίες αυτές.

- ▶ **Ενθαρρύνετε τη συμμετοχή των μαθητών στην τάξη.** Δίνετε στους μαθητές με ΔΕΠΥ προσωπικά, διακριτικά σήματα ώστε να παραμένουν συγκεντρωμένοι στην εργασία τους, προειδοποιώντας τους ότι θα ρωτηθούν κι εκείνοι άμεσα. Αποφύγετε να δίνετε προσοχή στις διαφορές που υφίστανται μεταξύ παιδιών με ΔΕΠΥ και των συμμαθητών τους. Σε κάθε περίπτωση αποφύγετε τη χρήση σαρκασμού και κριτικής.
- ▶ **Χρησιμοποιείτε οπτικοακουστικό υλικό.** Χρησιμοποιείτε ποικιλία οπτικο-ακουστικών υλικών για να διεξαγωγή ακαδημαϊκών μαθημάτων. Για παράδειγμα, χρησιμοποιείστε ένα διαφανειοσκόπιο για την παρουσίαση της λύσης ενός μαθηματικού προβλήματος. Οι μαθητές μπορούν να εργάζονται για την επίλυση του προβλήματος στα θρανία τους, ενώ εσείς επεξεργάζεστε τις απορίες τους στην οθόνη.
- ▶ **Ελέγχετε την απόδοση των μαθητών.** Ζητήστε από τους μαθητές να αξιολογήσουν οι ίδιοι το πόσο καλά κατέχουν το μάθημα. Για παράδειγμα, μπορείτε να ζητήσετε από τους μαθητές να επιδείξουν πώς και γιατί έδωσαν τη συγκεκριμένη απάντηση σε ένα πρόβλημα ή να περιγράψουν με δικά τους λόγια πώς ένιωθε ο κεντρικός χαρακτήρας ενός βιβλίου στο τέλος της ιστορίας.
- ▶ **Κάνετε διερευνητικές ερωτήσεις.** Δώστε εναύσματα ώστε να απαντηθεί σωστά η ερώτηση, αφού έχετε αφήσει επαρκή χρόνο στο παιδί να επεξεργαστεί την απάντηση μιας ερώτησης. Αφήστε να περάσουν τουλάχιστον 15 δευτερόλεπτα πριν δώσετε τη σωστή απάντηση ή ρωτήσετε άλλον μαθητή. Κάνετε συμπληρωματικές ερωτήσεις που θα δώσουν την ευκαιρία στα παιδιά να παρουσιάσουν αυτά που γνωρίζουν.
- ▶ **Κάνετε διαρκή αξιολόγηση των μαθητών.** Αναγνωρίζετε τους μαθητές που χρειάζονται επιπλέον υποστήριξη. Παρατηρείτε τους μαθητές για να εντοπίσετε σημάδια έλλειψης κατανόησης, όπως ονειροπόληση καθώς και οπτικές ή λεκτικές ενδείξεις απόγνωσης. Δώστε στα παιδιά αυτά, επιπλέον επεξηγήσεις ή παρακαλέστε έναν άλλο μαθητή να αναλάβει το ρόλο του βοηθού για το συγκεκριμένο μάθημα.
- ▶ **Βοηθάτε τους μαθητές να διορθώνουν τα λάθη τους.** Περιγράψτε πώς οι μαθητές μπορούν μόνοι να εντοπίζουν και να διορθώνουν τα λάθη τους. Για παράδειγμα, υπενθυμίστε στους μαθητές ότι πρέπει να ελέγχουν ξανά τους υπολογισμούς τους στα μαθηματικά προβλήματα και δείξτε τους πώς μπορούν να κάνουν τον έλεγχο αυτό. Υπενθυμίστε στους μαθητές την ορθογραφία ιδιαίτερα δύσκολων λέξεων και πώς μπορούν να αποφεύγουν τα 'εύκολα' λάθη.
- ▶ **Βοηθάτε τους μαθητές να συγκεντρώνονται.** Υπενθυμίζετε στους μαθητές να δουλεύουν και να συγκεντρώνονται στην εργασία που τους έχει ανατεθεί. Για παράδειγμα, μπορείτε να τους παρέχετε με οδηγίες ή να τους αναθέσετε συντρόφους εργασίας. Αυτές οι πρακτικές μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε συγκεκριμένους μαθητές ή και σε ολόκληρη την τάξη.

- **Επιπλέον Οδηγίες.** Οι δάσκαλοι που είναι αποτελεσματικοί στη διδασκαλία παιδιών με ΔΕΠΥ τα καθοδηγούν επίσης με επιπλέον οδηγίες:
 - *Προφορικές οδηγίες.* Αφού δώσετε οδηγίες στο σύνολο της τάξης, δώστε επιπλέον προφορικές οδηγίες στο παιδί με ΔΕΠΥ. Για παράδειγμα, ρωτήστε το παιδί αν κατάλαβε τις οδηγίες και επαναλάβετε τις μαζί με τον μαθητή.
 - *Γραπτές οδηγίες.* Δώστε γραπτές οδηγίες. Για παράδειγμα, γράψτε τη σελίδα μιας άσκησης στον πίνακα και υπενθυμίστε στο παιδί να κοιτάξει τον πίνακα αν τυχόν ξεχάσει ποια άσκηση πρέπει να κάνει.
- **Μειώστε την ηχορρύπανση.** Παρακολουθείτε τα επίπεδα θορύβου στην τάξη και επεμβαίνετε όταν χρειάζεται. Αν ο θόρυβος ξεπερνά τα επιτρεπόμενα όρια για το συγκεκριμένο μάθημα, θυμίστε σε όλους τους μαθητές ή σε συγκεκριμένα άτομα για τους κανόνες συμπεριφοράς που συμφωνήθηκαν στην αρχή του μαθήματος.
- **Μοιράζετε τη δουλειά σε μικρότερα τεμάχια.** Αναλύστε την εργασία σε μικρότερες, λιγότερο σύνθετες ενότητες. Για παράδειγμα, επιτρέψτε στους μαθητές να ολοκληρώσουν τα πρώτα πέντε προβλήματα μαθηματικών, πριν τους παρουσιάσετε τα επόμενα πέντε προβλήματα που λύσουν.
- **Υπογραμμίστε λέξεις-κλειδιά.** Δώστε έμφαση σε λέξεις-κλειδιά στις οδηγίες μιας άσκησης ώστε να βοηθήσετε το παιδί με ΔΕΠΥ να συγκεντρώσει την προσοχή στις οδηγίες. Προετοιμάστε τις ασκήσεις πριν την έναρξη του μαθήματος ή υπογραμμίστε τις λέξεις-κλειδιά καθώς διαβάζετε μαζί με τον μαθητή τις οδηγίες της άσκησης. Ενώ διαβάζετε, δείξτε στα παιδιά πώς να αναγνωρίζουν και να υπογραμμίζουν μια πρόταση-κλειδί ή πείτε τους να τη γράψουν σε ένα ξεχωριστό φύλλο χαρτί πριν τους ζητήσετε να κάνουν την περίληψη ενός μεγάλου κειμένου. Στα μαθηματικά, δείξτε στα παιδιά πώς να υπογραμμίζουν σημαντικά στοιχεία και τύπους. Στο «η Μαρία έχει δύο μήλα και ο Γιάννης τρία», υπογραμμίζουμε το «δύο», το «και» και το «τρία».
- **Εξαλείψετε ή μειώστε τη συχνότητα των χρονομετρημένων διαγωνισμάτων.** Τα διαγωνίσματα που χρονομετρούνται μπορεί να μην επιτρέψουν σε παιδιά με ΔΕΠΥ να παρουσιάσουν αυτά που πραγματικά γνωρίζουν λόγω της ψύχωσής τους σε σχέση με το πέρασμα του χρόνου. Επιτρέψτε σε μαθητές με ΔΕΠΥ παραπάνω χρόνο για την ολοκλήρωση διαγωνισμάτων ώστε να μειώσετε το άγχος που τους δημιουργείτε υπό την πίεση του χρόνου και προσφέρετέ τους κι άλλες ευκαιρίες, μεθόδους και τρόπους εξέτασης ώστε να επιδείξουν τις πραγματικές τους γνώσεις.
- **Χρησιμοποιείτε ομαδικές στρατηγικές εκμάθησης.** Βάλτε τους μαθητές να δουλέψουν σε μικρές ομάδες έτσι ώστε να μεγιστοποιηθεί η δική τους εκμάθησή αλλά και των άλλων. Χρησιμοποιείστε στρατηγικές όπως 'Σκέφτομαι, δουλεύω σε ζευγάρι και μοιράζομαι' κατά την οποία ο δάσκαλος ζητά από τους μαθητές να σκεφτούν σε σχέση με ένα θέμα, να το συζητήσουν με το ζευγάρι τους και να μοιραστούν τις ιδέες τους με την υπόλοιπη ομάδα (Slavin, 2002).
- **Χρησιμοποιείτε υποστηρικτική τεχνολογία.** Όλοι οι μαθητές και ειδικά αυτοί με ΔΕΠΥ, μπορούν να ωφεληθούν μέσω της χρήσης τεχνολογικών μέσων (όπως υπολογιστές και οθόνες προβολής διαφανειών) τα οποία κάνουν τη διδασκαλία πιο ενδιαφέρον και επιτρέπουν στους μαθητές να συμμετέχουν πιο ενεργά.

γ. Ολοκλήρωση μαθημάτων

Οι δάσκαλοι που είναι αποτελεσματικοί στη διδασκαλία παιδιών με ΔΕΠΥ ολοκληρώνουν το μάθημά τους ενώ έχουν προειδοποιήσει εγκαίρως ότι το μάθημα φτάνει στο τέλος του, έχουν διαπιστώσει ότι τουλάχιστον κάποια από τα παιδιά με ΔΕΠΥ ολοκλήρωσαν την εργασία τους και έχοντας δώσει οδηγίες στους μαθητές για την προετοιμασία της επόμενης δραστηριότητας.

- **Δίνετε έγκαιρη προειδοποίηση.** Ενημερώστε εγκαίρως ότι το μάθημα φτάνει στο τέλος του. Ειδοποιήστε τα παιδιά για το χρόνο που υπολείπεται πέντε με δέκα λεπτά πριν τη λήξη του μαθήματος (ειδικά για εργασία που τελείται απ' τους μαθητές στα θρανία τους ή για ομαδική εργασία). Ίσως επιθυμείτε να πείτε στους μαθητές στην αρχή του μαθήματος πόση ώρα έχουν μέχρι την ολοκλήρωσή του.
- **Ελέγχετε τις εργασίες.** Ελέγχετε κατά πόσον ολοκληρώθηκαν επιτυχώς οι εργασίες από τους μαθητές τουλάχιστον για ένα περιορισμένο αριθμό παιδιών. Επαναλάβετε τι έμαθαν κατά τη διάρκεια του μαθήματος έτσι ώστε να αποκτήσετε την αίσθηση του κατά πόσον ήταν ώριμη η τάξη για το συγκεκριμένο μάθημα και έτσι ώστε να σχεδιάσετε καλύτερα το επόμενο.
- **Προετοιμάζετε το προσεχές μάθημα.** Καθοδηγήστε τους μαθητές στο πώς να προετοιμαστούν για το επόμενο μάθημα. Για παράδειγμα, ενημερώστε τα παιδιά ότι πρέπει να φυλάξουν τα βιβλία τους και μετά να έρθουν στο μπροστινό μέρος της τάξης για ένα μάθημα συλλαβισμού σε ομάδες.

δ. Εξατομικευμένες διδακτικές πρακτικές

Οι δάσκαλοι που είναι αποτελεσματικοί στη διδασκαλία παιδιών με ΔΕΠΥ πέραν των προαναφερθέντων γενικών στρατηγικών που χρησιμοποιούν για την εισαγωγή, διεξαγωγή και ολοκλήρωση των μαθημάτων τους, επιπλέον εξατομικεύουν τις πρακτικές διδασκαλίας ανάλογα με το κάθε ακαδημαϊκό θέμα αλλά και τις ανάγκες των μαθητών σε κάθε θεματική ενότητα. Αυτό συμβαίνει επειδή τα παιδιά με ΔΕΠΥ χρησιμοποιούν διαφορετικούς τρόπους εκμάθησης και απομνημόνευσης της πληροφορίας, οι οποίοι δεν συμπεριλαμβάνουν απαραίτητα τα «πατροπαράδοτα» διαβάζω και ακούω. Οι δάσκαλοι που επιτυγχάνουν στη διδασκαλία παιδιών με ΔΕΠΥ, πρώτα αναγνωρίζουν τις ενότητες στις οποίες κάθε παιδί χρειάζεται επιπλέον υποστήριξη και στη συνέχεια χρησιμοποιούν ειδικές στρατηγικές ώστε να παρέχουν δομημένες ευκαιρίες στο παιδί για να μπορέσει να κατανοήσει ένα ακαδημαϊκό θέμα το οποίο έχει ήδη παρουσιαστεί σε ολόκληρη την τάξη.

Στρατηγικές οι οποίες βοηθούν στην επίτευξη αυτού του στόχου συμπεριλαμβάνουν, για παράδειγμα, χρόνο για 'σιωπηλή' ανάγνωση ώστε να αναπτύξει την ικανότητα χειρισμού της γλώσσας και την αντίληψη κατανόησης του λόγου, παιχνίδια στον υπολογιστή που δοκιμάζουν και εξασκούν την προφορά του λόγου και τη γραμματική, κωδικό χρωμάτων που βοηθά σε λέξεις με δύσκολη ορθογραφία, ειδικά τετράδια με κάθετες γραμμές για τη διδασκαλία της σωστής απόστασης μεταξύ των γραμμών και παιχνίδια εξοικείωσης με τα μαθηματικά. Σας παραπέμπουμε στην αναλυτική έκδοση του Οδηγού Διδασκαλίας Παιδιών με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής: Στρατηγικές Διδασκαλίας και Πρακτικές (2004) για αναλυτικά παραδείγματα σε ποικίλες θεματικές ενότητες.

ε. Οργανωτικά και μαθησιακά εργαλεία που χρησιμεύουν στην ακαδημαϊκή διδασκαλία παιδιών με ΔΕΠΥ

Η προσοχή πολλών μαθητών με ΔΕΠΥ αποσπάτε εύκολα ενώ δυσκολεύονται να συγκεντρωθούν στις εργασίες που τους ανατίθενται. Ωστόσο, οι παρακάτω πρακτικές μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά με ΔΕΠΥ να βελτιώσουν την οργάνωση της μελέτης τους και άλλων ημερήσιων εργασιών:

- **Ορίστε έναν δάσκαλο ως σύμβουλο ή συντονιστή του μαθητή.** Ο δάσκαλος αυτός θα παρακολουθεί την πρόοδο του μαθητή σε τακτική βάση μέσω των αναφορών προόδου που θα παραδίδονται από τους άλλους δασκάλους και θα ενεργεί ως μεσολαβητής μεταξύ του σχολείου και της οικογένειας. Επιτρέψτε στον μαθητή να συναντάται με τον σύμβουλό σε τακτική βάση (π.χ. κάθε Δευτέρα πρωί) ώστε να προγραμματίζονται και να οργανώνονται για την προσεχή εβδομάδα και να εξετάζουν την πρόοδο ή πιθανά προβλήματα της επερχόμενης εβδομάδας.
- **Σημειωματάριο εργασιών.** Παρέχετε στο παιδί ένα σημειωματάριο εργασιών ώστε να βοηθηθεί στην οργάνωση της μελέτης του και άλλων εργασιών.
- **Έγχρωμοι φακέλοι.** Παρέχετε στο παιδί έγχρωμους φακέλους και σύμφωνα με το ότι κάθε χρώμα αντιστοιχεί σε μία θεματική ενότητα, βοηθήστε το να οργανώσει τις εργασίες του στα διαφορετικά μαθήματα (π.χ. ανάγνωση, μαθηματικά, κοινωνικές επιστήμες, θετικές επιστήμες).
- **Εργασία με σύντροφο μελέτης.** Ορίστε στο παιδί έναν σύντροφο ο οποίος θα το βοηθά στο να καταγράφει στο σημειωματάριο εργασιών τη μελέτη για το σπίτι και άλλες εργασίες και στο να οργανώνει τη δουλειά του και άλλο έντυπο υλικό στους ανάλογους έγχρωμους φακέλους του.
- **Τακτοποίηση θρανίων και σχολικών τσαντών.** Ζητάτε σε τακτική βάση από το παιδί να τακτοποιεί και να καθαρίζει το θρανίο του, τη σχολική του τσάντα και τα άλλα πιθανά μέρη όπου φυλάσσονται οι γραπτές εργασίες.
- **Οπτικά βοηθητικά μέσα ως υπενθύμιση του αντικειμένου μελέτης.** Χρησιμοποιείτε πανό, διαγράμματα, λίστες και σχεδιαγράμματα σε ολόκληρη την τάξη ώστε να υπενθυμίζετε στους μαθητές το αντικείμενο μελέτης.

Υποστήριξη Μαθητών με ΔΕΠΥ στην Οργάνωση του Χρόνου

Τα παιδιά με ΔΕΠΥ δυσκολεύονται συχνά να ολοκληρώσουν εγκαίρως τις εργασίες τους και μπορούν για το λόγο αυτό να επωφεληθούν από ειδικά υλικά και πρακτικές που τα βοηθούν να βελτιώσουν την οργάνωση του χρόνου τους, και αυτές περιλαμβάνουν:

- **Χρησιμοποιείτε ρολόι.** Διδάξτε στο παιδί πώς να διαβάζει την ώρα και να χρησιμοποιεί το ρολόι για να διαχειρίζεται το χρόνο και να ολοκληρώνει την εργασία του.
- **Χρησιμοποιείτε ημερολόγιο.** Διδάξτε στο παιδί πώς να διαβάζει και να χρησιμοποιεί ένα ημερολόγιο για να οργανώσει τη δουλειά του.
- **Εξασκείτε το παιδί σε ακολουθίες δραστηριοτήτων.** Δώστε στο παιδί ευκαιρίες να 'τεμαχίσει' μία σύνθετη εργασία σε μία ακολουθία σύντομων, συσχετιζόμενων δραστηριοτήτων.

- **Δημιουργήστε ένα ημερήσιο πρόγραμμα δραστηριοτήτων.** Κολλήστε στο θρανίο του παιδιού ένα πρόγραμμα με τις δραστηριότητες της ημέρας.

Υποστηρικτικά Εργαλεία Μελέτης για Μαθητές με ΔΕΠΥ

Τα παιδιά με ΔΕΠΥ συχνά δυσκολεύονται να μάθουν πώς να μελετούν σωστά όταν είναι μόνο τους. Οι ακόλουθες στρατηγικές μπορούν να βοηθήσουν μαθητές με ΔΕΠΥ να αναπτύξουν τις ικανότητες εκμάθησης που χρειάζονται για να πετύχουν ακαδημαϊκά:

- **Προσαρμόστε τα φύλλα εργασίας.** Διδάξτε το παιδί πώς να προσαρμόζει τα φύλλα εργασίας που δίνουν οδηγίες. Για παράδειγμα, βοηθήστε το παιδί να διπλώσει το φύλλο εργασίας το οποίο διαβάζει ώστε να αποκαλύπτεται μόνο μία ερώτηση τη φορά. Το παιδί μπορεί επίσης να χρησιμοποιήσει ένα άσπρο χαρτί για να καλύπτει τις υπόλοιπες ερωτήσεις στην καθαυτή σελίδα.
- **Διαγράμματα Venn.** Διδάξτε τον μαθητή πώς να χρησιμοποιεί τα διαγράμματα Venn ώστε να τον βοηθήσουν να σκιαγραφήσει και να οργανώσει τα βασικά αξιώματα στην ανάγνωση, στα μαθηματικά και σε άλλα ακαδημαϊκά θέματα.
- **Ικανότητα σημειώσεων.** Διδάξτε τον μαθητή με ΔΕΠΥ πώς να κρατά σημειώσεις όταν οργανώνει τα βασικά ακαδημαϊκά αξιώματα που έχει μάθει, ίσως με τη βοήθεια ενός προγράμματος όπως το «Εργαλεία για Επιτυχία στο Σχολείο» της Anita Archer (Archer & Gleason, 2002).
- **Λίστα ελέγχου συχνών λαθών.** Διαθέστε στο παιδί μία λίστα με λάθη τα οποία κάνει συχνά σε γραπτές εργασίες (π.χ. λάθη στη στίξη), στα μαθηματικά (π.χ. λάθη στην πρόσθεση ή την αφαίρεση) ή σε άλλα μαθήματα. Διδάξτε το παιδί πώς να χρησιμοποιεί τη λίστα αυτή όταν ελέγχει την εργασία του για εντοπισμό λαθών, στο σπίτι ή το σχολείο.
- **Λίστα ελέγχου υλικών για μελέτη στο σπίτι.** Διαθέστε στο παιδί μία λίστα που εντοπίζει κατηγορίες αντικειμένων που απαιτούνται για την εργασία και μελέτη στο σπίτι (π.χ. βιβλία, μολύβια και φύλλα εργασίας για τη μελέτη στο σπίτι).
- **Καθαρή και ελεύθερη επιφάνεια εργασίας.** Διδάξτε το παιδί με ΔΕΠΥ πώς να προετοιμάζει την επιφάνεια εργασίας του. Για παράδειγμα, δώστε οδηγίες στο παιδί ώστε να απομακρύνει τα αχρείαστα βιβλία ή άλλα υλικά πριν αρχίσει να μελετάει.
- **Παρακολούθηση της μελέτης στο σπίτι.** Παρακολουθείτε στενά πόσο καλά ολοκληρώνουν οι μαθητές με ΔΕΠΥ τις εργασίες που τους αναθέτετε για το σπίτι. Συζητήστε και επιλύστε μαζί τους και με τους γονείς τους τυχόν προβλήματα που εμποδίζουν την ολοκλήρωση των εργασιών τους. Για παράδειγμα, αξιολογήστε τη δυσκολία των εργασιών αυτών και πόσος χρόνος απαιτείται να αφιερώσουν τα παιδιά για να μελετούν κάθε βράδυ. Έχετε υπόψη σας ότι μεγαλύτερη σημασία έχει η ποιότητα και όχι η ποσότητα της μελέτης που ανατίθεται για το σπίτι. Παρόλο που η μελέτη στο σπίτι συντελεί σημαντικά στην ανάπτυξη των μαθησιακών ικανοτήτων, θα έπρεπε να χρησιμοποιείται για την ενίσχυση των ικανοτήτων και την επανάληψη ύλης που διδάχθηκε στην τάξη παρά για την παρουσίαση εκτενούς ύλης άγνωστης στο μαθητή.

2. Παρεμβάσεις στη συμπεριφορά

Το δεύτερο σημαντικό στοιχείο στην αποτελεσματική διδασκαλία παιδιών με ΔΕΠΥ αφορά στη χρήση παρεμβάσεων στη συμπεριφορά. Επιδεικνύοντας συμπεριφορά που παραπέμπει σε μικρότερα παιδιά, τα παιδιά με ΔΕΠΥ συχνά συμπεριφέρονται ανώριμα και δυσκολεύονται να μάθουν πώς να ελέγχουν την παρορμητικότητα και την υπερκινητικότητα τους. Μερικές φορές δυσκολεύονται να δημιουργήσουν φιλίες με άλλα παιδιά της τάξης ή και να κατανοήσουν τις κοινωνικά συνεπακόλουθα των πράξεών τους.

Ο σκοπός των παρεμβάσεων στη συμπεριφορά είναι να βοηθηθούν οι μαθητές ώστε να επιδεικνύουν πιο πρόσφορες συμπεριφορές ως προς τη δική τους μάθηση και αυτήν των συμμαθητών τους. Σωστά ελεγχόμενες τάξεις προλαμβάνουν πολλά πειθαρχικά προβλήματα και προσφέρουν ένα περιβάλλον που υποβοηθά τη μάθηση. Όταν ο χρόνος του δασκάλου ξοδεύεται στην προσπάθεια πειθαρχικής παιδιών των οποίων η συμπεριφορά δεν έχει ως επίκεντρο το μάθημα που παραδίδεται, υπάρχει λιγότερος διαθέσιμος χρόνος για τη βοήθεια και στήριξη άλλων μαθητών. Οι παρεμβάσεις στη συμπεριφορά πρέπει να αντιμετωπίζονται ως μια δυνατότητα για πιο αποτελεσματική και αποδοτική διδασκαλία παρά ως ευκαιρία για επιβολή τιμωρίας.

α. Αποτελεσματικές τεχνικές παρεμβάσεις στη συμπεριφορά

Επιτυχημένοι δάσκαλοι χρησιμοποιούν ποικίλες συμπεριφορικές παρεμβάσεις για να βοηθήσουν τους μαθητές να μάθουν να ελέγχουν τη συμπεριφορά τους. Ίσως η πιο σημαντική και αποτελεσματική από αυτές είναι η εξωλεκτική ενίσχυση της αρμόζουσας συμπεριφοράς. Η πιο συνήθης μορφή είναι η επιβράβευση του μαθητή όταν αυτός/αυτή ξεκινούν και ολοκληρώνουν μια δραστηριότητα ή επιδεικνύουν μία συγκεκριμένη επιθυμητή συμπεριφορά. Απλές φράσεις όπως «εξαιρετική δουλειά», ενθαρρύνουν ένα παιδί να φέρεται με τον αρμόζοντα τρόπο. Επιτυχείς δάσκαλοι επιβραβεύουν παιδιά με ΔΕΠΥ σε τακτή βάση και αναζητούν επιθυμητές συμπεριφορές για να τις επιβραβεύσουν πριν κι όχι αφού το παιδί ολοκληρώσει την εργασία του:

- **Ορίστε την επιθυμητή, αρμόζουσα συμπεριφορά ενώ επιβραβεύετε.** Η επιβράβευση πρέπει να αναφέρεται συγκεκριμένα στη θετική συμπεριφορά που επιδεικνύεται από το μαθητή: Τα σχόλια πρέπει να στοχεύουν σε αυτό που ο μαθητής έπραξε σωστά και πρέπει να συμπεριλαμβάνουν αυτό ακριβώς που ήταν επιθυμητό στη συμπεριφορά του παιδιού. Αντί να επιβραβεύει ο δάσκαλος ένα μαθητή για το ότι δεν ενόχλησε την τάξη, είναι καλύτερο να τον/ την συχαρεί για το ότι ολοκλήρωσε ήσυχα και έγκαιρα την εργασία του/ της στα μαθηματικά.
- **Επιβραβεύετε άμεσα.** Όσο συντομότερα δίνεται η επιβράβευση σε σχέση με μια συγκεκριμένη συμπεριφορά, τόσο πιο πιθανό είναι να επαναλάβει τη συμπεριφορά αυτή το παιδί.
- **Ποικίλτε τις φράσεις επιβράβευσης.** Τα σχόλια που χρησιμοποιούν οι καθηγητές για την επιβράβευση των μαθητών είναι καλό να ποικίλουν. Όταν τα

παιδιά ακούν την ίδια επιβράβευση κάθε φορά, υπάρχει περίπτωση η φράση να χάσει την αξία της.

- **Να είστε συνεπείς και ειλικρινείς όταν επιβραβεύετε.** Πρέπει να είστε συνεπείς στην επιβράβευση της επιθυμητής συμπεριφοράς. Η συνέπεια μεταξύ των δασκάλων στο θέμα αυτό είναι καθοριστική ώστε να αποφευχθεί πιθανή σύγκυση σε μαθητές με ΔΕΠΥ. Παρομοίως, οι μαθητές θα παρατηρήσουν αν και όταν οι δάσκαλοι είναι ανειλικρινείς όταν επιβραβεύουν κι αυτή η ανειλικρίνεια θα κάνει την επιβράβευση λιγότερο αποτελεσματική.

Είναι σημαντικό να λάβουμε υπόψη ότι οι πιο επιτυχείς δάσκαλοι βασίζονται στη στρατηγική συμπεριφορικής παρέμβασης στην επιβράβευση παρά στη τιμωρία. Αρνητικές συνέπειες μπορεί να επηρεάσουν προσωρινά τη συμπεριφορά, αλλά σπάνια μεταλλάσσουν αντιλήψεις. Συμβαίνει μάλιστα οι τιμωρίες να αυξήσουν τη συχνότητα και την ένταση ακατάλληλων συμπεριφορών, εφόσον ο άτακτος μαθητής επιβραβεύεται έχοντας κερδίσει την προσοχή του δασκάλου. Επιπλέον, η τιμωρία διδάσκει τα παιδιά μόνο τι δεν πρέπει να κάνουν, όμως δεν παρέχει στα παιδιά τις ικανότητες που χρειάζονται για να πράξουν αυτό που αναμένουμε από αυτά. Η θετική ενίσχυση προκαλεί αλλαγές στην αντίληψη και διαμορφώνει τη συμπεριφορά του μαθητή, σε μακροχρόνια βάση.

Σε συνδυασμό με την εξωλεκτική ενίσχυση, η παρακάτω σειρά γενικευμένων τεχνικών παρέμβασης στη συμπεριφορά έχει επίσης αποδειχθεί χρήσιμη σε μαθητές με ΔΕΠΥ:

- **Επιλεκτικά αγνοείτε ανεπιθύμητες συμπεριφορές.** Είναι καμιά φορά καλό, οι δάσκαλοι επιλεκτικά να αγνοούν κάποιες ανεπιθύμητες συμπεριφορές. Αυτή η τεχνική είναι ιδιαίτερα χρήσιμη όταν η συγκεκριμένη πράξη έγινε κατά λάθος ή δεν είναι πιθανό να επαναληφθεί ή έγινε μόνο και μόνο για να κερδίσει την προσοχή του δασκάλου ή των συμμαθητών και χωρίς να αναστατώσει την τάξη και να παρεμποδίσει το μάθημα.
- **Απομακρύνετε αντικείμενα πιθανά να προκαλέσουν όχληση.** Οι δάσκαλοι παρατηρούν συχνά ότι συγκεκριμένα αντικείμενα (όπως λαστιχάκια και παιχνίδια) αποσπούν την προσοχή των μαθητών με ΔΕΠΥ. Η απομάκρυνση τέτοιων αντικειμένων θεωρείται γενικά πιο αποτελεσματική όταν έχει δοθεί πρώτα η ευκαιρία στο μαθητή να το απομακρύνει άμεσα και δεν το έχει κάνει.
- **Παρέχετε ήσυχα βοηθήματα/μεθοδεύσεις.** Ενώ κάποια παιχνίδια και άλλα αντικείμενα αποσπούν την προσοχή μαθητών με ΔΕΠΥ και των όμοιών τους στην τάξη, κάποια παιδιά με ΔΕΠΥ μπορούν να επωφεληθούν όταν έχουν πρόσβαση σε αντικείμενα που μπορούν να ψηλαφίζουν αθόρυβα. Τέτοια αντικείμενα μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά αυτά, δίνοντάς τους κιναισθητικά ερεθίσματα που έχουν ανάγκη ενώ παράλληλα συνεχίζουν να παρακολουθούν το μάθημα.
- **Επιτρέψτε την εκτόνωση μέσω «βαλβίδων αποσυμπίεσης».** Το να επιτρέπει κανείς σε μαθητές με ΔΕΠΥ να βγουν για λίγο από την τάξη, με αφορμή ίσως κάποιο θέμα (π.χ. την επιστροφή ενός βιβλίου στην βιβλιοθήκη), μπορεί να είναι ένας αποτελεσματικός τρόπος για να τους ηρεμήσει ώστε όταν επιστρέψουν στην τάξη να είναι έτοιμοι να συγκεντρωθούν ξανά.

- **Δραστηριοποίηση.** Όταν ενθαρρύνονται οι μαθητές να εκτελέσουν μια λιγότερο επιθυμητή δραστηριότητα πριν από μία άλλη δραστηριότητα που προτιμούν, αυτό τους παρακινεί θετικά να γίνουν πιο δραστήριοι.
- **Βοήθεια στα εμπόδια.** Οι δάσκαλοι μπορούν να ενθαρρύνουν, να υποστηρίζουν και να βοηθούν τους μαθητές με ΔΕΠΥ, ώστε αυτοί να μη φτάνουν σε απόγνωση κατά τη διάρκεια μιας εργασίας. Η βοήθεια αυτή μπορεί να ποικίλει από το να ορίσουμε ένα μαθητή-βοηθό για υποστήριξη, στο να παρέχουμε επιπλέον υλικά ή πληροφορίες.
- **Συναντήσεις γονέων.** Οι γονείς παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην εκπαίδευση των παιδιών τους. Αυτό το αξίωμα φαίνεται να βαρραίνει ακόμα πιο πολύ στις περιπτώσεις των μαθητών με ΔΕΠΥ. Για το λόγο αυτό, πρέπει να συνεργάζεται κανείς με τους γονείς σε επίπεδο σχεδιασμού για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα. Η συνεργασία με τους γονείς περιλαμβάνει την εμπλοκή των γονέων μέσω της συνεισφοράς τους στις στρατηγικές παρέμβασης στη συμπεριφορά, τη συχνή επικοινωνία των δασκάλων με τους γονείς καθώς και τη βοήθεια των γονέων στην παρακολούθηση της προόδου του παιδιού.
- **Διαχείριση συμμαθητών.** Οι συμμαθητές του μαθητή με ΔΕΠΥ μπορούν να έχουν θετική επίδραση στη συμπεριφορά του. Πολλά σχολεία έχουν πλέον θέσει σε εφαρμογή προγράμματα διαχείρισης συμμαθητών, όπου μαθαίνουν οι μαθητές να διαχειρίζονται κρίσεις ή διαφωνίες που προκύπτουν μεταξύ των παιδιών στην τάξη.

Οι δάσκαλοι που είναι αποτελεσματικοί στη διδασκαλία παιδιών με ΔΕΠΥ, παρακινούν τους μαθητές τους εξωλεκτικά. Αυτές οι μορφές παρακίνησης υπενθυμίζουν στους μαθητές τι προσδοκίες έχουμε από αυτούς σε ότι αφορά τη μάθηση και τη συμπεριφορά μέσα στην τάξη. Τρεις μορφές παρακίνησης που μπορεί να βοηθήσουν ιδιαίτερα είναι οι παρακάτω:

- **Οπτικά σήματα.** Εφαρμόστε απλά σήματα που δεν ενοχλούν, αλλά υπενθυμίζουν στο παιδί να παραμένει συγκεντρωμένο στην εργασία του. Για παράδειγμα, μπορείτε να δείξετε με το δάχτυλό σας το παιδί ενώ το κοιτάτε στα μάτια, ή μπορείτε να απλώσετε το χέρι σας, με την παλάμη προς τα κάτω, κοντά στο μαθητή.
- **Έλεγχος εγγύτητας.** Όταν μιλάτε σε ένα παιδί, κινηθείτε προς το μέρος που στέκεται ή κάθεται ο μαθητής. Η φυσική σας παρουσία κοντά του το βοηθάει να συγκεντρωθεί και να προσέξει αυτό που του λέτε.
- **Κινήσεις χεριών.** Κάνετε σιγά με τα χέρια για να επικοινωνήσετε μέσω ενός προσωπικού κώδικα με το παιδί με ΔΕΠΥ. Για παράδειγμα, ζητήστε από το παιδί να σηκώσει το χέρι του κάθε φορά που θέλει να ρωτήσει κάτι. Μια κλειστή γροθιά μπορεί να σημαίνει ότι ο μαθητής γνωρίζει την απάντηση, ενώ μια ανοικτή παλάμη ότι δεν τη γνωρίζει. Θα απευθύνετε την ερώτηση στο παιδί μόνον όταν αυτό έχει κλειστή τη γροθιά του.

Σε κάποιες περιπτώσεις παιδιά με ΔΕΠΥ επωφελούνται από εκπαίδευση σχεδιασμένη για να βοηθά μαθητές να μάθουν πώς να διαχειρίζονται την ίδια τους τη συμπεριφορά:

- **Μαθήματα κοινωνικής συμπεριφοράς.** Διδάξτε τα παιδιά με ΔΕΠΥ την αρμόζουσα κοινωνική συμπεριφορά μέσω καλά δομημένων μαθημάτων. Για παράδειγμα, μπορείτε να ζητήσετε από τα παιδιά να παίξουν ένα παιχνίδι ρόλων και να διαμορφώσουν διαφορετικές λύσεις για ένα συνηθισμένο κοινωνικό πρόβλημα. Είναι ιδιαίτερος σημαντικό να προνοήσετε για τη γενίκευση αυτών των ικανοτήτων και να δίνετε ευκαιρίες (με συγκεκριμένη δομή) στα παιδιά να χρησιμοποιήσουν τις νέες γνώσεις που απέκτησαν. Η προσφορά τέτοιων μαθημάτων ή εμπειριών στο σύνολο του σχολείου μπορεί να επηρεάσει θετικά το κλίμα του σχολείου.
- **Ώρες επίλυσης προβλημάτων.** Συζητήστε πώς επιλύονται προβλήματα στην κοινωνία. Κάντε επί τόπου αυθόρμητες συζητήσεις με έναν μαθητή ή μία μικρή ομάδα μαθητών εκεί όπου προκύπτει η σύγκρουση. Στο συγκεκριμένο περιβάλλον, ζητήστε από τα δύο παιδιά που διαφωνούν να συζητήσουν πώς μπορούν να λύσουν τη διαφορά τους. Ενθαρρύνετε τα παιδιά να λύσουν το πρόβλημά τους συζητώντας μεταξύ τους σε ένα επιτηρούμενο πλαίσιο.

Όταν διδάσκει κανείς παιδιά με ΔΕΠΥ πώς να διαχειρίζονται την ίδια τους τη συμπεριφορά, βοηθούν σε πολλές περιπτώσεις τύποι επέμβασης ή υποστήριξης σε επίπεδο συμπεριφοράς όπως τα συμβόλαια και σχέδια διαχείρισης της συμπεριφοράς, η χειροπιαστή επιβράβευση ή το σύστημα πόντων. Επειδή οι ατομικές ανάγκες των μαθητών διαφέρουν είναι σημαντικό οι δάσκαλοι σε συνεργασία με την οικογένεια και άλλους επαγγελματίες που τυχόν εμπλέκονται, να αξιολογούν κατά πόσο οι πρακτικές αυτές είναι κατάλληλες για την τάξη τους. Ακολουθούν παραδείγματα αυτών των τεχνικών καθώς και τα βήματα που μας καθοδηγούν στη χρήση τους:

- **Συμβόλαια και σχέδια διαχείρισης της συμπεριφοράς.** Εντοπίστε συγκεκριμένους ακαδημαϊκούς στόχους ή στόχους στη συμπεριφορά του παιδιού με ΔΕΠΥ, συμπεριφορές που πρέπει να αλλάξουν καθώς και στρατηγικές αντιμετώπισης της ακατάλληλης συμπεριφοράς. Δουλέψτε μαζί με το παιδί για να εντοπίσετε σε συνεργασία τους κατάλληλους στόχους, όπως για παράδειγμα την έγκαιρη ολοκλήρωση των μαθημάτων στο σπίτι ή την υπακοή στους κανόνες ασφάλειας της σχολικής παιδικής χαράς. Αφιερώστε επαρκή χρόνο και σιγουρευτείτε ότι το παιδί συμφωνεί με το ότι οι στόχοι του είναι σημαντικό να επιτευχθούν. Τα συμβόλαια και σχέδια διαχείρισης της συμπεριφοράς χρησιμοποιούνται κυρίως με παιδιά σε προσωπική βάση και όχι με ολόκληρες τάξεις και θα ήταν καλό να διαμορφώνονται με τη συμβολή των γονέων.
- **Χειροπιαστή ανταμοιβή.** Χρησιμοποιήστε προσιτές ανταμοιβές για να ενθαρρύνετε την επιθυμητή συμπεριφορά. Τέτοιες ανταμοιβές περιλαμβάνουν αυτοκόλλητα όπως 'χαρούμενα προσωπάκια' ή σύμβολα αθλητικών ομάδων, και προνόμια όπως επιπλέον χρόνος στον υπολογιστή ή μεσημεριανό με το δάσκαλο. Τα παιδιά είναι καλό να συμμετέχουν στην επιλογή της ανταμοιβής γιατί έτσι είναι πιο πιθανό να κοπιάσουν γι' αυτήν.
- **Σύστημα πόντων.** Χρησιμοποιείστε το σύστημα των πόντων έτσι ώστε να παρακινήσετε ένα παιδί να πετύχει το στόχο που έχετε θέσει σε ένα 'συμβόλαιο

συμπεριφοράς' μαζί του (Barkley, 1990). Για παράδειγμα, ένα παιδί μπορεί να κερδίσει πόντους για κάθε σχολική εργασία που ολοκληρώνει έγκαιρα. Σε κάποιες περιπτώσεις, αφαιρούνται πόντοι από τους μαθητές για κάθε εργασία που αργοπορούν να ολοκληρώσουν. Αφού συγκεντρώσει ένα συγκεκριμένο αριθμό πόντων, ο μαθητής λαμβάνει μία χειροπιαστή ανταμοιβή όπως για παράδειγμα, επιπλέον χρόνο στον υπολογιστή ή ελεύθερο χρόνο την Παρασκευή το απόγευμα. Το σύστημα πόντων χρησιμοποιείται συχνά για ολόκληρη την τάξη και όχι τόσο για μαθητές σε προσωπική βάση.

- ▶ **Σύστημα αυτοδιαχείρισης.** Διδάξτε τους μαθητές να παρακολουθούν και να αξιολογούν οι ίδιοι τη συμπεριφορά τους χωρίς επανατροφοδότηση από τον δάσκαλο. Σε ένα τυπικό σύστημα με ανταλλάγματα, ο δάσκαλος εντοπίζει τις συμπεριφορές που θα διαχειριστεί ο μαθητής και παρέχει ένα γραπτό σύστημα βαθμολόγησης που περιλαμβάνει κριτήρια απόδοσης για κάθε βαθμολογία. Ο δάσκαλος και ο μαθητής αξιολογούν ανεξάρτητα τη συμπεριφορά του μαθητή κατά τη διάρκεια μιας δραστηριότητας και στη συνέχεια συγκρίνουν τις δύο αξιολογήσεις. Ο μαθητής κερδίζει πόντους αν οι δύο αξιολογήσεις ταιριάζουν ή αν απέχουν το πολύ κατά μία μονάδα. Αν η διαφορά είναι μεγαλύτερη ο μαθητής δεν κερδίζει πόντους. Με τους πόντους κερδίζει ο μαθητής κάποιο προνόμιο. Καθώς περνάει ο καιρός, η ανάμειξη του δασκάλου δεν είναι αναγκαία και ο μαθητής γίνεται υπεύθυνος για την αυτοδιαχείρισή του (Du Paul & Stoner όπως αναφέρεται στους Sinn, Walker & Stoner, 2002).

3. Προσαρμογές στην τάξη διδασκαλίας

Το τρίτο συστατικό στοιχείο μιας στρατηγικής για την επιτυχή εκπαίδευση παιδιών με ΔΕΠΥ περιλαμβάνει προσαρμογές στη διαρρύθμιση της τάξης διδασκαλίας. Τα παιδιά με ΔΕΠΥ συχνά δυσκολεύονται να προσαρμοστούν στο δομημένο περιβάλλον μιας σχολικής τάξης, να ορίσουν τι είναι σημαντικό και να συγκεντρωθούν στην εργασία που τους έχει ανατεθεί. Η προσοχή τους αποσπάται εύκολα από τα άλλα παιδιά ή από άλλες δραστηριότητες μέσα στην ίδια τάξη. Σαν αποτέλεσμα, πολλά παιδιά με ΔΕΠΥ επωφελούνται από προσαρμογές που μειώνουν την απόσπαση της προσοχής και τους βοηθούν να συγκεντρώνονται και να μαθαίνουν. Συγκεκριμένες προσαρμογές στο φυσικό χώρο της τάξης μπορούν να ωφελήσουν παιδιά με ΔΕΠΥ.

α. Ειδική τοποθέτηση των παιδιών με ΔΕΠΥ στην τάξη

Μία από τις πιο κοινές προσαρμογές που μπορούν να γίνουν στο φυσικό χώρο της τάξης είναι ο καθορισμός του που κάθεται το παιδί με ΔΕΠΥ. Τρεις ειδικές τοποθετήσεις μπορούν να φανούν ιδιαίτερα χρήσιμες:

- ▶ **Καθίστε το παιδί κοντά στο δάσκαλο.** Βάλτε το παιδί να κάτσει κοντά στην έδρα σας ή στο μπροστινό μέρος της τάξης. Αυτή η τοποθέτηση σας επιτρέπει να παρακολουθείτε και να υποστηρίζετε τη συμπεριφορά του παιδιού κατά τη διάρκεια της εργασίας του.
- ▶ **Καθίστε το παιδί κοντά στο μαθητή-υπόδειγμα.** Βάλτε το παιδί να κάτσει κοντά στο μαθητή που αποτελεί καλό παράδειγμα. Αυτό επιτρέπει στα παιδιά να συνεργάζονται και να διδάσκονται από τους συμμαθητές τους.

- **Δημιουργήστε ήσυχους χώρους εργασίας.** Εφόσον το επιτρέπει ο χώρος, οι δάσκαλοι θα ήταν καλό να δημιουργούν χώρους με ησυχία, όπου δεν αποσπάται εύκολα η προσοχή για να μπορεί να μελετήσει κανείς με ηρεμία ή να γράψει κάποιο διαγώνισμα. Οι μαθητές θα ήταν καλό να οδηγούνται σε αυτόν το χώρο διακριτικά ώστε να μην δοθεί η εντύπωση ότι τους βάζουν τιμωρία.

β. Εργαλεία διδασκαλίας και ο φυσικός χώρος μάθησης.

Πεπειραμένοι δάσκαλοι χρησιμοποιούν ειδικά εργαλεία διδασκαλίας ώστε να διαφοροποιήσουν τον φυσικό χώρο μάθησης σε μια τάξη ώστε να ικανοποιούν τις ανάγκες των μαθητών με ΔΕΠΥ. Παρακολουθούν επίσης και τον φυσικό χώρο έχοντας κατά νου τις ανάγκες των παιδιών αυτών. Τα παρακάτω εργαλεία και τεχνικές μπορεί να φανούν χρήσιμες:

- **Δείκτες.** Διδάξτε στο παιδί να χρησιμοποιεί δείκτες που θα το βοηθούν να ακολουθεί με τη ματιά του τις λέξεις ενός κειμένου. Για παράδειγμα, δώστε στο παιδί ένα χάρακα ώστε να βοηθηθεί στην ανάγνωση ενός κειμένου που διαβάζουν δυνατά, εκ περιτροπής, οι υπόλοιποι μαθητές.
- **Χρονόμετρα.** Σημειώστε για τα παιδιά την ώρα που ξεκινά και τελειώνει το μάθημα. Ρυθμίστε το χρονόμετρο έτσι ώστε να δείχνει στα παιδιά πόσος χρόνος υπολείπεται για την ολοκλήρωση του μαθήματος και τοποθετείστε το στο μπροστινό μέρος της τάξης. Έτσι τα παιδιά μπορούν να κοιτάξουν το χρονόμετρο και να δουν πόσος χρόνος υπολείπεται. Μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν υπενθυμίσεις κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Για παράδειγμα, τα παιδιά μπορούν να παρατηρήσουν την πρόοδό τους στη διάρκεια ενός μισάωρου μαθήματος έως ρυθμίσουμε ένα ξυπνητήρι να χτυπήσει τρεις φορές ανά δέκα λεπτά.
- **Φωτισμός στην τάξη.** Αν αναβοσβήσουμε τα φώτα στην τάξη τα παιδιά συνειδητοποιούν ότι έχει πολύ φασαρία στην τάξη κι ότι πρέπει να ησυχάσουν. Αυτό μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί σαν σινιάλο ότι είναι ώρα να αρχίσουν να προετοιμάζονται για το επόμενο μάθημα.
- **Μουσική.** Βάλτε ένα κασετόφωνο να παίζει μουσική ή παίξτε λίγες νότες στο πιάνο για να ειδοποιήσετε τα παιδιά ότι κάνουν πολύ φασαρία. Επιπλέον, παίζοντας διαφορετικά είδη μουσικής σε ένα κασετόφωνο επικοινωνείτε στα παιδιά πόσο δραστήρια μπορούν να είναι στα διαφορετικά μαθήματα. Για παράδειγμα, παίξτε ήρεμη κλασική μουσική για ήρεμες δραστηριότητες που εκτελεί κάθε παιδί μόνο του και βάλτε τζαζ για ενεργητικές ομαδικές δραστηριότητες.
- **Σωστή χρήση των επίπλων.** Τα θρανία που χρησιμοποιούνται από παιδιά με ΔΕΠΥ πρέπει να είναι το σωστό μέγεθος, σε περίπτωση που δεν είναι, ο μαθητής είναι πιο πιθανό να στριφογυρίζει και να δυσανασχετεί. Ο χρυσός κανόνας είναι ότι το παιδί θα πρέπει να μπορεί να στηρίξει τους αγκώνες του στην επιφάνεια του θρανίου και ν' ακουμπήσει το σαγόνι στις παλάμες του.

Συμπεράσματα

Ο οδηγός αυτός σκιαγράφησε μία σειρά από εκπαιδευτικές στρατηγικές που έχουν αποδειχθεί επιτυχής στη διδασκαλία παιδιών με ΔΕΠΥ. Παρόλ' αυτά πρέπει να τονιστεί ότι οι τεχνικές αυτές είναι ιδιαιτέρως χρήσιμες για όλα τα παιδιά ανεξαιρέτως. Τα τρία βασικά συστατικά στοιχεία μιας επιτυχούς στρατηγικής εκπαίδευσης παιδιών με ΔΕΠΥ είναι η ακαδημαϊκή διδασκαλία, οι παρεμβάσεις στη συμπεριφορά και οι προσαρμογές στις τάξεις διδασκαλίας. Ενσωματώνοντας τεχνικές από αυτές τις τρεις κατηγορίες στην καθημερινή τους εκπαίδευση και στις πρακτικές διαχείρισης της τάξης, θα καταφέρουν οι δάσκαλοι να βελτιώσουν την ακαδημαϊκή απόδοση καθώς και τη συμπεριφορά των μαθητών με ΔΕΠΥ. Με αυτόν τον τρόπο θα δημιουργήσουν οι δάσκαλοι ένα καλύτερο μαθησιακό περιβάλλον για όλους τους μαθητές.

Μερική αναπαραγωγή από το:

Υπουργείο Παιδείας των ΗΠΑ, Τμήμα Ειδικής Εκπαίδευσης και Υπηρεσιών Αποκατάστασης, Τμήμα Ειδικών Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, Διδασκαλία Παιδιών με Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής Υπερκινητικότητας: Στρατηγικές και πρακτικές διδασκαλίες, Ουάσιγκτον, 2004.

Την πλήρη έκθεση μπορείτε να βρείτε στην ιστοσελίδα του Υπουργείου:
<http://www.ed.gov/about/offices/list/osers/osep/index.html>

